

Prologas

Kalnuose tirpo sniegas, o Banis jau kelias savaites gulėjo negyvas, ir mes pagaliau supratome, kokia grėsminga mūsų padėtis. Matot, jis rastas po dešimties dienų. Tai buvo viena iš didžiausių žmogaus paieškų Vermonto istorijoje: valstijos policija, FTB, net karinis sraigtasparnis; koledžas uždarytas, Hampdeno dažų fabrikas nedarba, žmonės traukia iš Niu Hampšyro, Niujorko valstijos, net iš Bostono.

Sunku patikėti, kad, nepaisant tų nenumatytų įvykių, kuklus Henrio planas būtų šitaip pavykęs. Mes neketinome paslėpti lavono ten, kur niekas nebūtų galėjęs jo rasti. Iš teisybės, jo apskritai neslėpėme, o tiesiog palikome, kur nukrito, tikėdamiesi, kad koks nelaimingas praeivis užlips ant jo dar niekam nespėjus žmogaus pasigesti. Versija buvo paprastutė ir įtikinama: palaidi akmenys, daubos dugne lavonas nulaužtu sprandu, o skardyje kulnų šliūžė; nelaimingas atsitikimas pasivaikščiojant, ir tiek, taip galėjo ir baigtis: tykiomis ašaromis ir kukliomis laidotuvėmis, jei ne sniegas, iškritęs tą naktį; jis paslėpė jį be pėdsakų, ir po dešimties dienų, pagaliau prasidėjus polaidžiui, valstijos policija ir FTB, ir ieškotojai iš miesto – visi pamatė mindžioję jo kūną skersai išilgai, kol jį dengiantis sniegas buvo sutryptas į kietą plutą.

Sunku patikėti, kad šitiek triukšmo kilo dėl poelgio, už kurį ir aš iš dalies atsakingas, dar sunkiau patikėti, kad perėjau visa tai, – filmavimo kameras, juodą žmonių knibždėlyną,

zujantį po Krioklio kalną lyg skruzdės cukrinėje, – nesukeldamas nė menkiausio įtarimo. Tačiau pereiti viena; deja, nultoti pasirodė visai kas kita, ir nors kažkada man dingojosi, kad seniai, vieną balandžio pavakarę, palikau tą daubą visam laikui, dabar nebesu tuo įsitikinęs. Dabar, kai ieškotojai išsiskirstė ir gyvenimas aplink mane nurimo, supratau, jog metų metus įsivaizduodamas, kad esu kažkur kitur, iš tikrųjų tebebuvau tenai: kalno viršūnėj šalia purvinų vėžių jaunoje žolėje, kur tamsuoja dangus viršum virpančių obels žiedų ir oras jau dvelkia šaltuku, žadančiu naktį sniegą.

„Ką čia veikiat?“ – nustebęs paklausė Banis, kai rado mus keturis jo laukiant.

„Ogi ieškom nematytų paparčių“, – atsakė Henris.

Paskui šnibždėdamiesi pastovėjome trake – paskutinis žvilgsnis į lavoną ir paskutinis apsižvalgymas: niekam neiškrito raktai, niekas nepametė akinių, visi viską turi? – ir vorele patraukėme per mišką, aš dar atsigrėžiau pažiūrėti pro jaunuolyno šakas, užvėrusias taką man už nugaros. Nors prisimenu kelią atgal ir pirmąsias vienišas snaiges, sklandančias tarp pušų, prisimenu, kaip su palengvėjimu sulipom į automobilį ir nuvažiuvom tartum iškylaujanti šeima, – Henris sukandęs dantis vairavo per išmalas, o kiti, užsikvempę ant atramos, tarškėjom kaip vaikai, – nors puikiausiai prisimenu ilgą siaubingą naktį, kuri po to atėjo, ir ilgas siaubingas dienas ir naktis, kurios buvo paskui, užtenka dirstelėt per petį, ir nuklelia šonan metai, ir vėl už nugaros matau ją, tą daubą, visą žalią ir juodą pro jaunuolyno šakas, paveikslą, kuris niekad manęs nepaliks.

Ko gero, tam tikru gyvenimo tarpsniu būčiau galėjęs pri-kurti įvairiausių istorijų, tačiau dabar visų kitų nebeliko. Ši yra vienintelė istorija, kurią įstengsiu papasakoti.

I KNYGA

1 skyrius

Ar šiaip, ne literatūroje, egzistuoja toks dalykas kaip „lemtingas defektas“, ryškus tamsus plyšys, kertąs gyvenimą per pusę? Mėgdavau manyti, jog ne. Dabar manau, jog taip. Manasis būtų toks: nesveikas aštrių įspūdžių ieškojimas – bet kokia kaina.

*A moi. L'histoire d'une de mes folies.**

Aš esu Ričardas Peipinas. Man dvidešimt aštuoneri, iki devyniolikos metų nebuvau matęs nei Naujosios Anglijos, nei Hampdeno koledžo. Kilme ir, kaip neseniai paaiškėjo, prigimtimi esu kalifornietis. Šitai prisipažįstu tik dabar, po visko. Nors tai nesvarbu.

Užaugau Plenou, Silicio slėnio miestelyje. Brolių ir seserų nėra. Tėvas turėjo degalinę, motina sėdėjo namie, o kai paau-gau ir atėjo sunkesni laikai, išėjo dirbti, atsakinėdavo į telefono skambučius kontoroje vieno iš didžiųjų mikroelektronikos fabrikų prie San Chosė.

Plenou... Ištaręs tą žodį, matau įvažiuojamąsias užkandines, tipinius daugiaaukščius, karščio bangas, kylančias nuo juodų jų stogų. Metai tame miestelyje sukūrė man vienkartinę praeitį, išmetamą kaip plastikinis kavos puodelis. Mančiai, iš dalies tai buvo labai brangi dovana. Išvykęs iš namų, galėjau sukurpti naują ir daug patrauklesnę autobiografiją, pilną įspūdingų, bet primityvių aplinkos veiksnių; spalvingą praeitį, lengvai suprantamą svetimiems žmonėms.

* Apie save. Vienos mano beprotybės istorija (*pranc.*).

Šios fiktyvios vaikystės – su baseiniais, apelsinų giraitėmis ir amoraliais, bet mielais plevėsomais tėvais, užsiimančiais pramogų verslu, – spindesys bemaž nustelbė tikrosios pilkumą. Tiesą sakant, kai pagalvoju apie savo tikrąją vaikystę, ne kažį ką teprisimenu, tik liūdną daiktų kratinį: kedus, kuriuos avėdavau kiaurus metus, spalvinimo knygeles iš prekybos centro ir seną minkštą futbolo kamuolį, kuriuo prisidėdavau prie gatvės rungtynių, – maža įdomumo, dar mažiau gražumo. Buvau ramus, pagal amžių aukštas, kiek strazdanotas. Daug draugų neturėjau, bet nežinau kodėl, dėl aplinkybių ar kad taip norėjau. Mokykloje, atrodo, sekėsi gerai, bet ne per geriausiai; mėgau skaityti, – apie Tomą Sviftą, Tolkinio knygas, – bet ir televizorių žiūrėdavau valandų valandas, išsitiesęs ant kilimo tuščioje mūsų svetainėje, ilgais nuobodžiais pavakariais po pamokų.

Garbės žodis, daugiau beveik nieko nebeprisimenu iš tų metų, nebent savotišką kone visus juos persmelkusią nuotaiką, melancholišką jausmą, man primenantį „Stebuklingo Disnėjaus pasaulio“ filmus, kuriuos žiūrėdavau sekmadienio vakarais. Sekmadienis buvo liūdna diena: anksti gultis, kitą rytą į mokyklą, amžinai rūpindavausi, ar gerai padariau namų darbus, – tačiau žiūrint, kaip viršum prožektoriais nutviekstų Disneilando pilių nakties danguje sklaidžiasi fejerverkai, mane imdavo graužti bendresnė baimė, jausmas, jog esu įkalintas nykioje mokyklos ir namų karuselėje: bent man ši aplinkybė davė tvirtą empirinį pagrindą nusiminti. Tėvas buvo šykštus, namai bjaurūs, motina manimi pernelyg nesirūpino; mano drabužiai būdavo pigūs, plaukai per trumpai nukirpti, o mokykloje niekas manęs per daug nemėgo; kadangi šitaip buvo, kiek siekė atmintis, jaučiau, jog ir bent kiek toliau numatomoje ateityje viskas klostysis taip pat liūdnai. Žodžiu, įsivaizdavau, kad mano gyvenimas sugadintas, – nežinia kaip, bet iš esmės.

Todėl, manyčiau, nekeista, kad man nesiseka priderinti savo autobiografijos prie draugų gyvenimo, – bent jau tokio jų

gyvenimo, kokį aš regiu. Čarlzas ir Kamila – našlaičiai (kaip troškau jų sunkios dalios!), vienuose Virdžinijos valstijos namuose juos užaugino senelės ir prosenelės; vaikystė, apie kurią smagu galvoti: arkliai, upės, likvidambaro medžiai. Arba Frensis. Motina ją pagimdė septyniolikmetė – išblyškusi aiškintinga mergiotė rudais plaukais, turinti turtingą tėtūšį, kuri pabėgo su Venso Veino grupės „Musical Swains“ būgnininku. Po trijų savaičių ji parsirado namo, o po šešių buvo panaikinta santuoka; ir, kaip mėgsta sakyti Frensis, seneliai juos augino kaip brolių ir seserį, ją su mama, augino taip prašmatniai, jog net liežuvautojams tai darė įspūdį: auklės iš Anglijos, privačios mokyklos, vasaros Šveicarijoje, žiemos Prancūzijoje. Jei norit, pasižiūrėkit kad ir į atlapaširdį Banį. Jo vaikystė, kaip ir mano, apsiėjo be madingų striukių ir šokių pamokų. Tačiau tai buvo amerikiečio vaikystė. Tėvas – Klemsono universiteto futbolo žvaigždė, vėliau tapo bankininku. Keturi broliai, seserų nėr, dideli triukšmingi namai priemiestyje, su burlaiviais ir teniso raketėmis, ir auksaplaukiais medžiokliniais šunimis visų paslaugoms; vasaros Kodo kyšulyje, internatinės mokyklos netoli Bostono ir iškylos automobiliais per futbolo sezoną – auklėjimas, atsispindintis visame Banio elgesyje, pradėdant tuo, kaip jis spaudžia ranką, baigiant tuo, kaip skelbia anekdotą.

Nė su vienu jų neturiu ir neturėjau nieko bendra, išskyrus graikų kalbą ir vienerius metus, praleistus drauge. Ir jei meilė gali būti bendras dalykas, turbūt ir tai turėjom bendra, nors aš suprantu, kad šitai skamba keistai, jei turėsime omenyje istoriją, kurią ruošiuos papasakoti.

Kaip čia dabar pradėjus...

Baigęs vidurinę, mokiausi nedideliame gimtojo miesto koledže (tėvai priešinosi, mat tikėjosi, jog aš padėsiu tėvui versle, – tai buvo viena iš daugelio priežasčių, kodėl taip kanikinausi, kad įstočiau) ir ten dvejus metus studijavau senąją graikų kalbą. Ne iš meilės jai: koledže studijavau mediciną (pinigai, matote, buvo vienintelė priemonė gyvenimui pataisyti,

juk gydytojai uždirba krūvas pinigų, *quod erat demonstrandum**), ir mano konsultantas pasiūlė pasirinkti kokią kalbą, kad įvykdyčiau humanitarinių mokslų programą; graikų paskaitos būdavo popiet, tad ir pasirinkau graikų, kad pirmadienį galėčiau lig soties išsimiegoti. Tai buvo visiškai atsitiktinis sprendimas, bet jis, kaip įsitikinsite, tapo lemtingas.

Graikų kalba man ėjosi gerai, buvau pirmūnas, o paskutiniaisiais metais net laimėjau Klasikinės filologijos katedros apdovanojimą. Tai buvo mėgstamiausia mano paskaita, nes ji vienintelė vykdavo tikroje auditorijoje – be stiklainių su karvių širdimis, be formaldehido smarvės, be narvų su klykiančiomis beždžionėmis. Iš pat pradžių maniau atkakliu darbu įveikti įgimtą antipatiją savo pašaukimui ir pasibjaurėjimą juo, o vėliau dar atkaklesniu darbu gal net simuliuoti ką nors panašaus į mediko talentą. Bet kur tau! Slenkant mėnesiams, taip ir likau abejingas biologijai, o kartais nuo jos tiesiog vemdavau; pažymiai buvo prasti, mane niekino ir dėstytojai, ir studentai. Tada žengiau, net savo akimis žiūrint, beviltišką ir paties Pyro vertą žingsnį – nieko nesakęs tėvams, perėjau į anglų literatūros specialybę. Jaučiau, kad kertu šaką, ant kurios sėdžiu, kad teks žiauriai gailėtis, be to, tebebuvau įsitikinęs, jog verčiau vargti pelningoje srityje negu klestėti tokioje, apie kurią tėvas (neišmanantis nei finansų, nei koledžo gyvenimo) pareiškė, jog esanti kiaurai nuostolinga; srityje, kurią pasirinkęs neišvengiamai visą gyvenimą trinsiuos namie ir kaulysiu iš jo pinigų, – o pinigų, kaip jis primygtinai man aiškino, jis nė neketinąs duoti.

Taigi studijuoti literatūrą man labiau patiko. Tačiau namai nė trupučio labiau nepatiko. Vargu ar galėčiau paaiškinti neviltį, kurią man varė aplinka. Nors dabar įtariu, jog dėl aplinkybių ir savo būdo bet kur būčiau buvęs nelaimingas: Biarice ar Karakase, ar Kaprio saloje, bet tuomet šventai tikėjau, kad tik toji vieta kelia man tokį liūdesį. Gal iš dalies taip ir buvo.

* Ką reikėjo įrodyti (*lot.*).

Nors savaip teisus Miltonas (protas pats sau erdvė ir gali pragarą paversti rojumi ir t. t.), vis dėlto akivaizdu, kad Plenou įkūrėjai savo miestelį suprojektavo ne rojaus, o tos kitos, liūdnės metropolijos pavyzdžiu. Dar būdamas mokinys, pripratau pamokoms pasibaigus slankioti po prekybos centrus, tol maklinėti po šviesias vėsius sales, kol taip apkvaišdavau nuo prekių ir brūkšninių kodų, nuo promenadų ir eskalatorių, nuo veidrodžių, muzikos per radiją, triukšmo ir šviesos, jog mano smegeninėj kažkas sprogdavo ir viskas pasidarydavo nebesuvokiama: spalvos be formų, palaidų molekulių spiečiai. Tuomet kaip koks zombis šlitiniuodavau į automobilių aikštelę ir važiuodavau į beisbolo aikštę, kur net neišlipdavau, tik sėdėdavau įsikabinęs vairo ir vėpsodavau į tvorą, pageltusią žiemos žolę, kol nusileisdavo saulė ir būdavo per tamsu žiūrėti.

Neaiškiai įtariau, kad mano nepasitenkinimas bohemiškas, neaiškios marksistinės kilmės (kai man buvo keliolika metų, paikai demonstravau socialistinius įsitikinimus, daugiausia norėdamas paerzinti tėvą), bet iš tikrųjų absoliučiai jo nesu-pratau; būčiau papykęs, jei kas būtų pasakęs, jog jo priežastis – gerokai puritoniška mano prigimtis, o juk taip ir buvo. Prieš kiek laiko senoje užrašų knygelėje, kurioje rašinėdavau nuo aštuoniolikos metų, aptikau tokius žodžius: „Man šie namai smirdi puvesiais, puvesiais, kuriais atsiduoda pernokę vaisiai. Niekur ir niekada baisyji gimimo, poravimosi ir mirties – baisingųjų gyvenimo poslinkių, kuriuos graikai vadino *miasma*, nešvarybe, – mechanika nebuvo tokia brutali ar taip nugriamuota, kad gražiai atrodytų; niekur tokia daugybė žmonių netikėjo melais ir nepastovumu, ir mirtimi, mirtimi, mirtimi“.

Manyčiau, kietai pasakyta. Sprendžiant iš šito sakinio, pasilikęs Kalifornijoje, galimas daiktas, būčiau baigęs kokia nors sekta, geriausiu atveju – pradėjęs praktikuoti kokią absurdinę dietą. Prisimenu, jog maždaug tuo laiku skaitinėju Pitagorą ir kai kurios jo idėjos man netgi patiko: pavyzdžiui, vilkėti baltai ar nevalgyti gyvūnų, turinčių sielą.

Bet baigiau rytine pakrante.

Hampdeną man pakišo likimas. Vieną vakarą, per prailgusią Padėkos šventę su lietumi, spanguolių uogiene, krepšinio varžybų gausmu per televiziją, išėjau į savo kambarį susibaręs su tėvais (paties barnio nebeprisimenu, šiaip mes visad bardavomės – dėl pinigų ir mokslo), ėmiau versti spintą ieškodamas palto, ir staiga iškrito – Hampdeno koledžo Hampdene, Vermonto valstijoje, reklaminė brošiūra.

Toji brošiūra buvo dvejų metų senumo. Vidurinėje daugybė koledžų prisiuntė man informacijos, nes gerai parašiau AST, akademinį sugebėjimų testą, deja, nepakankamai gerai, kad kas nors pasiūlytų stipendiją, todėl šita brošiūra išgulėjo geometrijos vadovėlyje per visą baigiamąją klasę.

Nežinau, kaip ji atsidūrė spintoje. Gal aš ją pasilaikiau, kad buvo tokia graži. Paskutiniaisiais mokslo metais valandų valandomis studijuodavau jos fotografijas, tarsi taip ilgai ir taip ilgesingai spoksodamas į jas, kažkokios osmozės būdu būčiau galėjęs nusikelti į jų vaikią, tyrą tylumą. Netgi dabar prisimenu tas nuotraukas, kaip prisimenami vaikystėje mėgtos pasakų knygos paveikslėliai. Spindinčios pievos, tolumoje virpančia miglele aptraukti kalnai; lapų kilimas ant gūsingo rudens kelio; laužai ir rūkas kloniuose; violončelės, tamsūs langų stiklai, sniegas.

Hampdeno koledžas, Hampdenas, Vermonto valstija. Įsteigtas 1895. (Jau vien tai man kėlė nuostabą: kiek žinau, Plenou mieste nebuvo daikto, įsteigto anksčiau kaip 1962.) Penki šimtai studentų. Mokymas mišrus. Pažangus. Specializacija – humanitariniai mokslai. Griežta atranka. „Hampdenas, garantuodamas platų humanitarinių dalykų kursą, nori ne tik suteikti tvirtą pasirinktos specialybės pagrindą, bet ir supažindinti su visomis Vakarų meno, kultūros ir filosofijos sritimis. Tai darydami tikimės studentą aprūpinti ne tik faktais, bet ir išminties žaliavomis.“

Hampdeno koledžas, Hampdenas, Vermonto valstija. Net vardas skambėjo rūsčiai ir anglikoniškai – bent mano ausims, kurios beviltiškai ilgėjosi Anglijos ir buvo absoliučiai kurčios svaigulingiems, tamsiems misijų miestelių ritmams. Ilgai žiū-

rėjau į fotografiją, kurioje buvo pastatas, pavadintas Centriniais rūmais. Jį gaubė švelni akademiška šviesa – kitokia nei Plenou, nepanaši į jokią kitą, – šviesa, peršanti mintį apie ilgas valandas dulkinose bibliotekose, senas knygas ir tylą.

Į duris pabeldė motina, pašaukė vardu. Aš neatsiliečiau. Išplėšiau blanką brošiūros gale ir pradėjau pildyti. *Vardas, pavardė*: Džonas Ričardas Peipinas. *Adresas*: 4487 Mimosų kiemas, Plenou, Kalifornija. Ar norėtumėte gauti informacijos apie finansinę paramą? Taip (savaime aišku). Ir rytą išsiunčiau.

Tolesni mėnesiai buvo nepalaujamas popierinis apkasų karas, pilnas aklaviečių. Tėvas atsisakė prisidėti prie prašymo dėl finansinės paramos; galiausiai, apimtas nevilties, pavogiau iš jo tojotos stalčiuko fakso blanką ir pats parašiau, kas reikalinga. Vėl laukiau. Atėjo laiškelis nuo dekaną, atsakingo už studentų priėmimą. Reikią pasikalbėti – kada aš galėsiu atskristi į Vermontą? Neturėjau iš ko skristi į Vermontą, taip jiems ir nurašiau. Vėl laukiau, vėl gavau laišką. Koledžas kompensuosiąs kelionės išlaidas, jei aš sutiksiu su jų siūloma stipendija. Atėjo ir finansinės paramos popieriai. Šeimos dalis pasirodė didesnė, negu tėvas sakė išgalėsiu, todėl pagrasino nieko neduoti. Toks partizaninis karas truko aštuonis mėnesius. Net ir šiandien nelabai suprantu, kokia įvykių grandinė nudangino mane į Hampdeną. Užjaučiantys dėstytojai rašė laiškus; man buvo daromos visokios išimtys. Ir štai, nepraėjus ir metams nuo tos dienos, kai, sėdėdamas ant geltono gauruoto kilimo savo kambarėlyje Plenou mieste, ėmiau pildyti anketą, išlipau Hampdeno autobusu stotyje su dviem lagaminais ir penkiasdešimčia dolerių kišenėje.

Rytuose tolimiausias mano pasiektas taškas buvo Santa Fė, šiaurėje – Portlandas, todėl kai po ilgos neramios nakties, prasidėjusios kažkur Ilinojaus valstijoje, išlipau iš autobuso, buvo šešta valanda ryto, viršum kalnų tekėjo saulė, štai ir beržai, ir nenusakomo žalumo pievos, – tas vaizdas man, apdusiam nuo bemiegės nakties ir trijų parų kelionės autobusu, pasirodė tikra svajonių žemė.

Studentai gyveno netgi ne bendrabučiuose, – šiaip ar taip, ne tokiuose, kokius aš žinojau: šlakbetonio plokščių sienomis, apšviesti nykia geltona šviesa, – bet baltomis lentelėmis apmuštuose kotedžuose žaliomis langinėmis, stovinčiuose atokiau nuo Centrinių rūmų, klevų ir uosių giraitėse. Vis dėlto man ir į galvą neatėjo, kad maniškis kambarys, kad ir kur jis būtų, gali būti nebjaurus ir neslegiantis, todėl pirmą kartą į jį įžengęs gerokai apstulbau – baltutėlaitis, su dideliais langais į šiaurę, asketiškas ir tuščiomis sienomis, ažuolo grindimis ir lubomis, įkypomis lyg palėpėje. Pirmą vakarą temstant ten sėdėjau ant lovos, o sienos palengva papilko, paskui nušvito kaip auksas, galiausiai pajuodo, aš klausiausi soprano, svaigiai kylančio aukštyn ir neriančio žemyn kažkur kitame koridoriaus gale, kol šviesos visai nebeliko, tačiau tolimalis sopranas tebenardė aukštyn ir žemyn nelyginant koks mirties angelas, ir neprisimenu, kad oras kada nors būtų buvęs toks giedras, šaltas ir išretėjęs kaip tą naktį ar aš pats būčiau jautėsis taip toli nuo žemų dulkino Plenou kontūrų.

Tas pirmąsias dienas, kol dar nebuvo paskaitų, praleidau vienas savo išbaltintame kambaryje, šviesos užlietose Hampdeno pievose. Ir tomis pirmosiomis dienomis buvau laimingas, kaip iš tikrųjų niekad nesu buvęs, klydinėjau it nakviša suglumęs ir girtas nuo grožio. Būrelis raudonskruosčių mergaičių, žaidžiančių futbolą, besiplaikstantys surišti plaukai, šūksniai ir juokas, prieblandoje tyliai sklindantys per aksominę aikštę. Obelys, lūžtančios nuo obuolių, raudoni krituoliai žolėje, troškus, saldus jų puvimo kvapas ir be paliovos apie juos siuvančios vapsvos. Centrinių rūmų laikrodžio bokštas: gebenėm apsvijęs mūras, balta smailė, nuščiuvusi miglotame tolyje. Nustebimas pirmąsyk naktį išvydus beržą, išnyrantį iš tamsos lyg šalta liaunutė šmėkla. Ir naktys, pranokstančios vaizduotę: juodos, vėjuotos ir begalinės, ir pašėlusiai žvaigždėtos.

Planavau vėl studijuoti graikų, nes tai buvo vienintelė svetima kalba, kurią šiek tiek mokėjau. Tačiau kai šitai pasakiau

akademiniam konsultantui, kuriam buvau priskirtas, – prancūzui dėstytojui Žoržui Laforgui, pageltusia oda ir nosim kaip vėžlio, – jis tik nusišypsojo sudūręs pirštų galiukus.

– Bijau, kad gali būti keblumų, – pasakė pabrėžtinai taisyklinga anglų kalba.

– Kodėl?

– Turime tik vieną senosios graikų kalbos dėstytoją, ir jis labai išrankus.

– Aš dvejus metus mokiausi graikų.

– Tikriausiai jam tai nebus svarbu. Be to, jei pagrindinį dalyką renkatės anglų literatūrą, jums reikės kokios nors dabartinės kalbos. Dar galite užsirašyti į mano paties pradinį prancūzų kalbos kursą, taip pat yra vietų vokiečių ir italų kalbų grupėse. Ispanų... – Jis pasižiūrėjo į sąrašą. – Ispanų grupė jau kaip ir pilna, bet jei norite, galiu pasišnekėti su ponu Delgadu.

– Gal verčiau pasišnekėtumėte su graikų kalbos dėstytoju.

– Abejoju, ar ką padėtų. Jis priima tik ribotą skaičių studentų. *Labai* ribotą skaičių. Be to, mano nuomone, atsirenka vado vaudamasis labiau asmeniniais, o ne akademiniais kriterijais.

Jo balse išgirdau sarkazmą; taip pat užuominą, kad, jeigu neprieštaraučiau, jis mielai užbaigtų šitą pokalbį.

– Nesuprantu, ką turite omeny, – pasakiau.

Iš tikrųjų tariausi suprantas. Laforgo atsakymas mane nustebino.

– Ne, ne dėl to, – tarė. – Žinoma, jis – garsus mokslininkas. Ir dar – nuostabus žmogus. Bet, mano manymu, pilnas keisčiausių pedagoginių idėjų. Jis ir jo studentai neturi jokio reikalo su visu fakultetu. Nežinau, kam jo kursas išvis įrašomas į bendrą dalykų sąrašą, – tai klaidina, kasmet dėl to pilna nesusipratimų, – nes praktiškai jo paskaitos uždaros. Man aiškinama, kad, jei nori studijuoti pas jį, turi būti skaitęs tam tikrus veikalus, panašiai mąstyti. Jis ne kartą atsakė studentams, panašiams į jus, – kurie prieš tai mokėsi klasikinių kalbų. O aš pats, – jis kilstelėjo antakį, – jei studentas nori studijuoti mano dalyką ir yra tinkamas, leidžiu lankyti paskaitas. Labai demokratiška, ar ne? Šitai pat geriausia.

– Ar čia dažnai taip atsitinka?

– Aišku. Visose mokyklose yra sunkių dėstytojų. O čia daugybė... – Mano nuostabai, jis pritildė balsą. – Daugybė dar sunkesnių ir už jį. Nors turiu paprašyti, kad niekam nekartotumėt mano žodžių.

– Nekartosiu, – prižadėjau kiek suglumęs dėl tokio netikėto pasitikėjimo.

– Iš tikrųjų tai labai svarbu, – šnibždėjo palinkęs į priekį, beveik nejudindamas mažitės burnos. – Turiu primygtinai to reikalauti. Galbūt jūs ir nežinote, bet Literatūros fakultete turiu keletą baisių priešų. Netgi, nors gal nepatikėsite, čia, savame fakultete. Be to, – prabilo jau normaliu tonu, – jo atvejis ypatingas. Dėsto jau daug metų ir net atsisako imti atlyginimą.

– Kodėl?

– Turtingas žmogus. Savo algą aukoja koledžui, tik, atrodo, gale metų paima vieną dolerį mokesčiams.

– Oo... – tarstelėjau. Išbuvau Hampdene vos kelias dienas, bet jau pripratau prie oficialių pagraudenimų apie finansinius sunkumus, nepakankamas dotacijas, lėšų taupymą.

– Aš pats, – toliau kalbėjo Laforgas, – mėgstu dėstytojo darbą, tačiau turiu žmoną ir dukterį, kuri mokosi Prancūzijoje. Pinigai ne pro šalį, ar ne?

– Gal vis dėlto su juo pasišnekėsiu.

– Pabandykit, – gūžtelėjo Laforgas. – Bet patariu nesitarti iš anksto, nes tada tikrai jo nepagausite. Jis vadinasi Džuljenas Morou.

Ne per labiausiai troškau imtis graikų kalbos, bet Laforgo žodžiai suintrigavo. Nulipęs žemyn, žengiau pro pirmas pasitaikiusias duris. Prie stalo prieškambaryje sėdėjo liesa sugižusi moteris nušiurusiais šviesiais plaukais ir kramtė sumuštinį.

– Man dabar pietų pertrauka. Ateikite antrą.

– Atsiprašau, aš tik ieškau vieno dėstytojo kabineto.

– Na, aš esu sekretorė, ne dispečerė. Bet gal ir žinau. Kokio norit?

– Džuljeno Morou.

– Ak šito? – nustebo ji. – Kam jums jo reikia? Jis, atrodo, lektoriume.

– Kelinta auditorija?

– Ten vienas karaliauja. Mėgsta tylą ir ramybę. Rasit.

Iš tikrųjų rasti lektoriumą buvo labai nelengva. Tai buvo nedidelis pastatas studentų miestelio pakraštyje, senas ir taip apvytas gebenių, jog bemaž susiliejo su aplinkiniu gamtovaizdžiu. Pirmam aukšte buvo paskaitų salės ir auditorijos, visos tuščios, su švariomis lentomis ir šviežiai vaškuotu parketu. Klydinėjau nebetekęs vilties, bet pagaliau tolimiausioje namo kertėje pamačiau laiptus, siaurus ir prastai apšviestus.

Užlipęs atsidūriau ilgame tuščiam koridoriuje. Su malonumu klausydamasis, kaip linoleumu kaukši mano batai, greit nuėjau ieškodamas numerių ar pavardžių, kol pamačiau duris, ant kurių buvo prikaltas varinis rėmelis, o jame bolavo kortelė su pavarde DŽULJENAS MOROU. Pastovėjęs tris kartus trumpai pabeldžiau.

Praėjo gal net pora minučių, tik po to baltosios durys prasi-vėrė. Išvydau veidą. Siaurą išmintingą veidą, budrų ir įsitempusį kaip klaustukas; ir nors kai kurie bruožai tebeliudijo jaunystę, – valiūkiškas antakių pakilimas, nosies, žandikaulio, burnos energingos linijos, – tas veidas toli gražu nebeatrodė jaunas, o plaukai buvo balti kaip sniegas. Aš neblogai spėju žmonių amžių, bet jo net apytikriai nebūčiau pasakęs.

Aš stovėjau, jis nužvelgė mane savo mėlynomis akimis ir sumirksėjo.

– Kuo galėčiau padėti? – Tonas buvo supratingas ir švelnus, taip malonūs suaugusieji kartais kalba su vaikais.

– Aš... na, esu Ričardas Peipinas...

Jis pakreipė galvą į kitą pusę ir vėl sumirksėjo – žvitrus ir simpatiškas kaip žvirblis.

– Ir norėčiau pas jus studijuoti senąją graikų kalbą.

Jo veidas ištįso.

– O, man labai gaila. – Jo balsas, tikėsit ar ne, regis, sakė, kad jam tikrai gaila, net labiau negu man. – Su didžiausiu malonumu priimčiau, deja, nebėr vietos. Grupė jau sudaryta.